

СВІТОГЛЯДНА ОСВІТА МОЛОДІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Збірник наукових праць

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра політології та публічного управління
Філософський клуб «Логос»**

**СВІТОГЛЯДНА ОСВІТА МОЛОДІ
В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ**

Збірник наукових праць

**Матеріали міжнародної конференції -
четвертих академічних читань імені професора
РОМАНА АРЦИШЕВСЬКОГО**

**26-27 червня 2024 року
Луцьк**

**Луцьк
Вежа-Друк
2024**

УДК 140.8+37-053.6(08)

С 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 7 від 31.05.2024 р.)*

Редакційна колегія:

- Цьось А. В.** – ректор ВНУ імені Лесі Українки, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор;
- Єліссєва Л. В.** – проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці ВНУ імені Лесі Українки, доктор економічних наук, професор;
- Лях В. В.** – завідувач відділу історії зарубіжної філософії Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, доктор філософських наук, професор;
- Зайцев М. О.** – професор кафедри філософії та культурного менеджменту Національного університету «Острозька академія», доктор філософських наук, професор;
- Ярош Я. Б.** – декан факультету історії, політології та національної безпеки ВНУ імені Лесі Українки, доктор політичних наук, професор.

С 24

Світоглядна освіта молоді в умовах сучасних викликів : зб. наук. праць // Матеріали міжнародної конференції – четвертих академічних читань імені професора Романа Арцишевського (26–27 черв. 2024 р., м. Луцьк) / упорядники: А. М. Семенов, А. І. Яручик. – Луцьк : Вежа-Друк, 2024. – 184 с.

ISBN 978-966-940-577-7

До збірника включено наукові праці, у яких розглянуто методологічні основи дослідження світоглядної освіти, осмислено філософсько-антропологічні, історико-культурні та психолого-педагогічні аспекти її становлення й розвитку в Україні. Проаналізовано сучасні виклики та актуальні проблеми світоглядної освіти. Особливу увагу приділено її впливу на становлення молодого покоління українців у кризовий період геополітичних трансформацій, зумовлених війною росії проти України.

Для науковців, викладачів і студентів гуманітарних спеціальностей та усіх, хто причетний до освітнього процесу.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за зміст своїх текстів та точність наведених цитат.

УДК 140.8+37-053.6(08)

ISBN 978-966-940-577-7

© Семенов А. М., Яручик А. І. (упорядкування), 2024
© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2024

UDC 140.8+37-053.6(08)

C 24

*Approved by the Academic Council of
Lesya Ukrainka Volyn National University
(Record of proceedings No 7, dated May, 31, 2024)*

Editorial Board:

Anatolii Tsos – Rector of Lesya Ukrainka Volyn National University, Doctor of Physical Education and Sports, Professor

Liudmyla Yelisieieva – Vice-Rector of Scientific and Pedagogical Work and International Cooperation of Lesya Ukrainka Volyn National University, Doctor of Economics, Professor

Vitalii Lyakh – Head of the Department of History of Foreign Philosophy of the G.S. Skovoroda Institute of Philosophy of the National Academy of Sciences of Ukraine, Doctor of Philosophy, Professor

Mykola Zaitsev – Professor at the Department of Philosophy and Cultural Management of the National University of Ostroh Academy, Doctor of Philosophy, Professor

Yaroslav Yarosh – Dean of the Faculty of History, Political Science and National Security of Lesya Ukrainka Volyn National University, Doctor of Political Sciences, Professor.

C 24 **Worldview education for youth in the face of modern challenges:** collection of scientific papers / Proceedings of the international conference – 3rd scientific readings in memory of Roman Artsyshevskiy, June 26-27, 2024. Lutsk / compiled by A. Semenov, A. Yaruchyuk. – Lutsk: “Vezha-Druk”, 2024. – 184 p.

ISBN 978-966-940-577-7

The collection of scientific works highlights methodological foundations of worldview education research. The philosophical-anthropological, historical-cultural and psychological-pedagogical aspects of its formation and development in Ukraine are considered. Modern challenges and current problems of worldview education are analyzed. Special attention is paid to its influence on the formation of the young generation of Ukrainians in the crisis period of geopolitical transformations caused by Russia's war against Ukraine.

For scientists, teachers and students of humanities and all those involved in the educational process.

The authors of the published materials are fully responsible for the content of their texts and the accuracy of the quotations

UDC 140.8+37-053.6(08)

ISBN 978-966-940-577-7

© Semenov A. & Yaruchyuk A. (editors), 2024
© Lesya Ukrainka Volyn National University, 2024

ОПЕЙДА Людмила, ОПЕЙДА Артур	Філософське консультування як фактор світоглядної освіти молоді	102
ОСТАПІЙОВСЬКА Ірина	Академічна доброчесність у контексті культури інформаційної діяльності учителів початкових класів	106
ОСТАПІЙОВСЬКИЙ Ігор, ОСТАПІЙОВСЬКА Тетяна	Проблема академічної доброчесності учасників освітнього процесу в законі України «Про повну загальну середню освіту»	110
ПЕТРІВ Оксана, ЧЕНЧАК Дмитро	Світоглядно-філософський вимір проблеми національної ідентичності	114
ПОПЕРЕЧНА Галина	Надія як один із екзистенціалів людського буття в філософії Г. Марселя .	119
ПРИЙМАК Валентина	Особливості світоглядних цінностей українського козацтва	122
РИБАЧОК Надія МАГДИСЮК Людмила	Гендерні відмінності самотності у чоловіків та жінок	127
СЕМЕНОВ Андрій	Світоглядні пріоритети та формування громадянської культури людини у філософії європейського Відродження xv – xvi століть	132
СКИДАНЮК Ян	Освіта як формувальний фактор світогляду: аналіз впливу галузевої освіти на індивідуальне сприйняття та соціальні процеси	138
СОХАЦЬКА Оксана	Концептуально-методологічні засади світоглядної освіти і культури та їх вплив на процес становлення, розвитку особистості	142
СТОРОЖУК Світлана	Українська ідентичність або про тернистий шлях українців до себе.....	150

4. Муляр О. П. Про деякі аспекти навчання та виховання толерантної особистості / О. П. Муляр, В. Й. Попович // *Педагогічний пошук*, 2015. № 3. С. 14–16.
5. Попович В. Й. Моделювання освітнього середовища в площині дослідницької діяльності школи // *Формування толерантності в освітньому середовищі школи: досвід, проблеми та перспективи*. Ківерці, 2019. С. 24–33.
6. Кравчинська, Т. С. Педагогіка партнерства – основні ідеї, принципи та сутність. Підготовка керівних та педагогічних кадрів для реалізації Концепції Нової української школи: матеріали наук.-практ. інтернет-конф. (Харків, 6 квіт. 2017 р.). Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2017. С.85-88.
7. Ніколенко, Л. Т. Педагогіка партнерства як умова реалізації завдань розвитку особистості дитини у контексті Нової української школи. *Методист*. 2018. Т. 6. С.84-92.

*Людмила ОПЕЙДА,
Артур ОПЕЙДА,
м. Луцьк,
opeida@gmail.com*

ФІЛОСОФСЬКЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ЯК ФАКТОР СВІТОГЛЯДНОЇ ОСВІТИ МОЛОДІ

Актуальність теми полягає в тому, що сучасний світ вимагає сучасного розуміння і пояснення, яке тільки й можливе завдяки зусиллям сучасної людини. Щоб таке сталося й продовжувало ставатися, необхідний саме філософський підхід з його багатогранними світоглядними основами, котрі здатні відкривати все нові й нові горизонти культурно-цивілізаційного майбуття.

Звісно, носієм світогляду є кожна людина, і особливо, сучасна молода людина з її гнучким розумом та здатністю по-сучасному усвідомлювати поточність моменту.

Відомо, що молоді роки в основному випадають на період здобуття освіти, зокрема, вищої освіти, де важливим є набуття нових професійних компетенцій. Та надважливим тут є особистісно-світоглядне становлення, чинниками якого є ряд філософських дисциплін таких, як: філософія, основи критичного мислення, логіка, практична філософія і т. ін. І хоча частина факультетів обирають вище означені дисципліни, все таки, на нашу думку, цього недостатньо. Необхідне філософське консультування, яке поряд із пошуками факторів ментального здоров'я, котрими переймаються в основному сучасні психологи, могло б доповнити цей підхід ґрунтовним проясненням питань сенсу людського життя-буття, його цілісності та цінностей, свободи та відповідальності і т. ін.

Відповіді на вище означені питання здатні вивести сучасну людину за межі граничних пере-живань. Останні, в основному пов'язані з пере-буванням у війні, чи то в періоді повномасштабного вторгнення росії на територію України. Власне, ситуація війни, що триває, це не лише про територію, а й про загальнолюдські цінності.

На цьому тлі наш світогляд зазнає суттєвих змін та потребує конструктивної корекції. Остання можлива також і завдяки практичній філософії, з колом її світоглядних питань-відповідей, що нині набувають неабиякої актуальності.

Таким чином, об'єктом нашого дослідження є практична філософія, а предметом – філософське консультування, яке керується надбаннями сучасної практичної філософії. Основне завдання полягає в обґрунтуванні необхідності філософського консультування як чинника світоглядної освіти молоді в умовах сучасних викликів.

Варто зазначити, що витoki поняття «практична філософія» пов'язані з іменем Іммануїла Канта, 300-річчя від дня народження якого ми відзначали у

квітні цього року. Так, І. Кант вважав, що практичним є все, що можливе завдяки свободі. Саме завдяки свободі практично-моральне здійснення особистістю себе не залежить від умовної повноти знань про світ. Відомо, що практичний розум для філософа важить більше, ніж теоретичний. І все це завдяки автономній позиції особи [1].

Більше того, «без морально-практичної інтенції (спрямованості) розуму, що керується апріорною формою свободи, втрачає сенс уся самодіяльність, спонтанність раціонального начала в людині взагалі» [2]. Іншими словами, «моральна практичність розуму, що апріорно фундується на свободі, є вихідною, базовою для його діяльності, вона невіддільна від спонтанності розуму в цілому. Отже, без свободи *спонтанність розуму*, його діяльність і активність втрачають усякий смисл» [2].

Помітно, що після І. Канта практична філософія дещо модернізувалася. Нині вона не вичерпується етикою, хоча остання посідає особливе місце в її дисциплінарному полі. Останнім часом посилюється увага до метафізичних основ етики Аристотеля, де знаходиться місце і політиці, і моралі, й економіці. Так, П. Козловські ставить питання про необхідність «етичної економії» [1].

В цілому, дисциплінарне поле практичної філософії, в сучасному його варіанті, залишається відкритим. Крім етики, воно включає в себе філософію економіки, соціальну філософію, політичну філософію та філософію права, філософію екології, філософію релігії.

Показовою в цьому плані є назва праці одного з сучасних філософів Т. Ренча – «Конституція моральності. Трансцендентальна антропологія і практична філософія» [3].

Отже, особливий взаємозв'язок практична філософія має з онтологією та філософською антропологією, де ключовими питаннями є пошуки сенсу людського буття, його цінностей та цілісності. Останню ми розглядаємо через такі екзистенціали, як «з-цілення» та «цілющість», що відповідно проявляються в граничних та метаграничних вимірах людського буття. Саме прояснення можливостей «з-цілення», як збирання до купи всіх елементів особистості,

котра пере-буває на межі, є досить таки важливим умінням в умовах сучасних викликів, не кажучи вже про «цілющість», як вміння комунікувати з Іншим на рівні інтерсуб'єктивності, при цьому враховуючи фактор людяності, або людськості. Такий показ трансцендентності людського буття з-часом призводить до реабілітації повсякденного, тобто надання йому іманентного смислу.

Якщо ж таким чином підійти до філософського консультування, то проблема ментального здоров'я та цілий ряд подібних людських проблем, можуть бути вирішені на світоглядному рівні, що доповнює, а то й перевершує психологічний, чи будь-який інший підхід.

Отже, послуговуючись вище названими напрямками сучасної філософії та її практичним спрямуванням, філософ-практик може надавати послуги з ряду питань, що хвилюють сучасну людину. Для цього варто створювати консультаційні центри, які можуть знаходитись при кафедрах та факультетах і не тільки. Більше того, студенти-філософи в таких центрах матимуть можливість проходити практику спілкування з людьми на філософсько-світоглядні теми, допомагаючи у вирішенні сенсожиттєвих проблем, реабілітації повсякденності, шляхом надання буденним речам смислового значення.

Література

1. Опейда Л. М., Опейда А. Р. Світоглядно-філософське консультування як потреба сучасного суспільства. *Всеукраїнські політологічні читання імені професора Богдана Яроша* : зб. наук. та навч.-метод. пр. / за заг. ред. В. І. Бортнікова, Я. Б. Яроша. Луцьк : Вежа-Друк, 2024. Вип.13. С. 87–90.
2. Предмет і перспективи практичної філософії: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13268/> (дата звернення: 02.04.2024).
3. Ренч Т. Конституція моральності. Трансцендентальна антропологія і практична філософія / пер. з нім. В. Приходька. Київ: Дух і літера, 2010. 348 с.